ECLI:LV:ADAT:2024:0131.A420262818.21.S
Lieta Nr.A420262818; AA43-0436-24/2

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 31.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Agris Dreimanis un Irina Kaļiņina

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par labvēlīgāka Ģenerālprokuratūras administratīvā akta izdošanu, uzliekot Latvijas Republikai pienākumu atlīdzināt nemantisko kaitējumu un zaudējumus, kas pieteicējam nodarīti, 2017.gada 13.februārī nepamatoti piemērojot piespiedu atvešanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 5.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2017.gada 13.februārī pieteicējs /pers. B/, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes amatpersonas 2017.gada 10.februāra lēmumu, piespiedu kārtā tika atvests uz pārvaldi un nopratināts liecinieka statusā kriminālprocesā Nr.15830015116.

2018.gada 24.aprīlī Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras prokurors sagatavoja prokurora iesniegumu, kurā, izvērtējot lēmuma par pieteicēja piespiedu atvešanu tiesiskumu, secināja, ka tas pieņemts, pārkāpjot Kriminālprocesa likuma 241.panta pirmo daļu un 250.panta pirmo daļu.

Ar Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta Tiesās izskatāmo civillietu nodaļas prokurora 2018.gada 13.augusta lēmumu Nr.131.4/2018/180 nolemts atvainoties pieteicējam par nodarīto nemantisko kaitējumu saistībā ar kriminālprocesā piemēroto piespiedu atvešanu un atteikts atlīdzināt mantiskos zaudējumus 100 *euro* apmērā.

[2] Nepiekrītot Ģenerālprokuratūras 2018.gada 13.augusta lēmumam Nr.131.4/2018/180, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta, ar kuru pieteicējam tiktu atlīdzināts nemantiskais kaitējums 4000 *euro* apmērā un zaudējumi 200 *euro* apmērā – izdevumi par juridisko palīdzību, izdošanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 5.aprīļa spriedumu pieteikums noraidīts. Tiesa atzina, ka lietā nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējam labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai. Ģenerālprokuratūras lēmums ir tiesisks, līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

[4] Pieteicējs par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, tajā cita starpā norādot, ka Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums) nenoteic, ka atlīdzināma tikai zvērinātu advokātu sniegtā juridiskā palīdzība. Tāpat iztiesāšanas gaitā pieteicējam radušies vēl papildu izdevumi juridiskās palīdzības saņemšanai.

[5] Ģenerālprokuratūra paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norādīja, ka uzskata to par nepamatotu un noraidāmu.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedumu pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts un Latvijas Republikai tika uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam 200 *euro* par nodarīto nemantisko kaitējumu un 200 *euro* par nodarītajiem mantiskajiem zaudējumiem. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Ar Senāta 2022.gada 31.augusta spriedumu minētais apgabaltiesas spriedums tā pārsūdzētajā daļā tika atcelts, bet lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumu pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts un Latvijas Republikai uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam 299,15 *euro* par nodarītajiem mantiskajiem zaudējumiem, pārējā daļā pieteikums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu tika noraidīts. Noraidīts tika arī pieteikums daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 4000 *euro* apmērā.

[7] Ar Senāta 2023.gada 3.oktobra spriedumu (turpmāk – Senāta spriedums šajā lietā) Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedums daļā, ar kuru tika noraidīts pieteicēja pieteikums daļā par zaudējumu atlīdzināšanu, tika atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Senāts atzina, ka, neskatoties uz to, ka faktiski pašlaik nav spēkā esoša regulējuma par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru, apgabaltiesai ir jāizvērtē, kas ir saprātīgs apmērs, kādā atlīdzināmi pieteicējam ar juridisko palīdzību saistītie izdevumi.

[8] Pieteicējs 2023.gada 15.novembrī iesniedza prasījuma papildinājumus, norādot, ka palielina savu zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu par 150 *euro*, kas radušies par viņam sniegto juridisko palīdzību, sagatavojot kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumu.

[9] Ģenerālprokuratūra apgabaltiesai sniedza paskaidrojumus, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[9.1] Zaudējuma atlīdzinājuma palielinājums par 150 *euro* konkrētajā gadījumā ir pārāk liels.

[9.2] Pieteicēja pilnvarotā pārstāve /pers. E/ nav zvērināta advokāte. Līdz ar to būtu vērtējams, vai atlīdzība par juridiskās palīdzības sniedzēja, kas nav zvērināts advokāts, viena darba stunda būtu pielīdzināma zvērināta advokāta atlīdzībai (Latvijas Zvērinātu advokātu padomes Satversmes tiesai norādītais, ka vidēji advokāta atlīdzība par vienu darba stundu Latvijā ir 60 *euro*).

[9.3] Par 2020.gada 7.janvārī sastādīto kasācijas sūdzību pieteicēja pārstāve 2022.gada 16.novembrī izrakstīja rēķinu par 80 *euro*. Savukārt par 2023.gada 3.aprīlī sastādīto kasācijas sūdzību 2023.gada 29.aprīlī izrakstīts rēķins par 150 *euro*. Pieteicēja pārstāve nav pamatojusi šādu būtisku samaksas pieaugumu.

Motīvu daļa

[10] Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļā.

[11] Ar Senāta spriedumu šajā lietā tika atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedums daļā, ar kuru tika noraidīts pieteicēja pieteikums daļā par zaudējumu, kas radušies saistībā ar pieteicēja izdevumiem par juridisko palīdzību, atlīdzināšanu.

Apgabaltiesa konstatē, ka ar Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumu Latvijas Republikai tika uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam 299,15 *euro* par nodarītiem mantiskajiem zaudējumiem, bet pārējā daļā pieteikums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu noraidīts.

Apgabaltiesa noskaidro šajā lietā vērtējamā mantisko zaudējumu atlīdzināšanas prasījuma apjomu.

[12] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedumu šajā lietā pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts, cita starpā uzliekot Latvijas Republikai pienākumu atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus 200 *euro* apmērā, pārējā daļā prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu noraidot.

Pieteicējs par Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedumu daļā, ar kuru tika noraidīts pieteikums, kā arī daļā, ar kuru tika apmierināta prasība par mantiskajiem zaudējumiem 17,99 *euro*, iesniedza kasācijas sūdzību. Ģenerālprokuratūra Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedumu apmierinātajā daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu kasācijas sūdzību neiesniedza.

Ar Senāta 2022.gada 31.augusta spriedumu šajā lietā Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedums tika atcelts tā pārsūdzētajā daļā.

Administratīvā apgabaltiesa 2023.gada 2.marta spriedumā šajā lietā konstatēja, ka tiesas spriedums daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 182,01 *euro* (200 *euro* - 17,99 *euro*) ir stājies spēkā.

Apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumā secināts, ka atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 8.novembra noteikumiem Nr.859 „Par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru" (turpmāk – Atlīdzināmo izmaksu noteikumi) (*redakcijā, kas bija spēkā no 2015.gada 8.maija līdz 2020.gada 9.aprīlim*) valsts par paskaidrojumu sagatavošanu tiesai atbilstoši minēto noteikumu 3.5.apakšpunktam atlīdzina 25,61 *euro*. Tā kā 2022.gada 16.novembra rēķinā Nr.220002 par paskaidrojumiem, kas ir sagatavoti 2019.gada 30.jūlijā u n 2020.gada 10.martā, ir norādīts, ka pieteicējam ir jāmaksā 26 *euro*, apgabaltiesa atzina, ka atbilstoši tobrīd spēkā esošajam regulējumam par abiem paskaidrojumiem kopā ir atlīdzināmi nevis 52 *euro*, bet gan 51,22 *euro*. Kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 9.decembra spriedumu ir sagatavota 2020.gada 7.janvārī. Atbilstoši Atlīdzināmo izmaksu noteikumu 3.4.apakšpunktam valsts par kasācijas sūdzības sastādīšanu atlīdzina 45,53 *euro*. Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzina, ka pieteicēja izdevumi par kasācijas sūdzību ir atlīdzināmi nevis 80 *euro* apmērā, kā tas ir norādīts rēķinā, bet gan 45,53 *euro* apmērā.

No minētā apgabaltiesa secina, ka ar apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumu tika noraidīts prasījums par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu par izdevumiem, kas saistīti ar juridiskās palīdzības saņemšanu, apjomā, ko veido starpība starp pieteicēja pieteikto izdevumu summu un apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumā noteikto, konkrēti, par paskaidrojumu sagatavošanu 0,78 *euro* (26x2-51,22) un kasācijas sūdzības sagatavošanu – attiecīgi 34,47 *euro* (80-45,53), kopā 35,25 *euro*.

[13] Senāta 2022.gada 31.augusta spriedumā šajā lietā ir atzīts, ka pieteicējs ir pārsūdzējis Ģenerālprokuratūras administratīvo aktu, tāpēc tiesai šajā lietā ir jāpiemēro Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums un Atlīdzināmo izmaksu noteikumi.

Ar Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta spriedumu lietā Nr.2021-25-03 tika atzīts, ka Atlīdzināmo izmaksu noteikumu 3.punkts gan redakcijā, kas bija spēkā no 2015.gada 8.maija līdz 2020.gada 9.aprīlim, gan redakcijā, kas ir spēkā no 2020.gada 10.aprīļa, ciktāl tas neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā, nav atbilstošs Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam.

No minētā secināms, ka Atlīdzināmo izmaksu noteikumu 3.punktā ietvertās summas, tostarp par paskaidrojumu un par kasācijas sūdzības sagatavošanu, Satversmes tiesas ieskatā, neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā.

[14] Senāta spriedumā šajā lietā norādīts, ka, neskatoties uz to, ka faktiski pašlaik nav spēkā esoša regulējuma par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru (ņemot vērā Satversmes tiesas 2022.gada 25.marta spriedumu lietā Nr.2021-25-03), apgabaltiesai ir jāizvērtē, kas ir saprātīgs apmērs, kādā atlīdzināmi pieteicējam ar juridisko palīdzību saistītie izdevumi. Ievērojot to, ka pieteicēja norādītās izmaksas, kas iekļautas 2022.gada 16.novembra rēķinā Nr.220002, nepārsniedz Atlīdzināmo izmaksu noteikumos norādītās maksimāli atlīdzināmās izmaksas par abām pozīcijām, nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja prasījums 26 *euro* par paskaidrojumu sagatavošanu un 80 *euro* par kasācijas

sūdzības sagatavošanu nav saprātīgs un pat ir tāds, ko Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstoši zemu.

Vērtējot izmaksu samērīgumu, apgabaltiesa konstatē, ka, arī izmaksu aprēķinam izmantojot Atlīdzināmo izmaksu noteikumos (redakcijā, kas bija spēkā no 2020.gada 10.aprīļa) norādītos atlīdzinājuma apmērus, pieteicējam izmaksas par juridiskās palīdzības saņemšanu saistībā ar paskaidrojumu un kasācijas sūdzības sagatavošanu ir atlīdzināmas pilnā apmērā, jo minētie noteikumi paredzēja atlīdzību par paskaidrojumu sagatavošanu 26 *euro* (noteikumu 3.5.apakš–punkts) un par kasācijas sūdzības sastādīšanu 80 *euro* (3.4.apakšpunkts).

Līdz ar to pieteicējam ir papildus atlīdzināmi mantiskie zaudējumi 35,25 *euro* apmērā.

[15] Pieteicējs 2023.gada 15.novembrī iesniedza prasījuma papildinājumus par zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu par 150 *euro*, kas radušies par viņam sniegto juridisko palīdzību, sagatavojot kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 2.marta spriedumu (SIA /Nosaukums A/ 2023.gada 28.aprīļa rēķins Nr.230001, *lietas 2. sējuma 78.lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmo un otro daļu apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt pieteikuma priekšmetu vai pamatu, ietvert jaunus prasījumus, kas nav pieteikti pirmās instances tiesā. Par jaunu prasījumu neuzskata prasījuma precizēšanu.

Apgabaltiesa uzskata, ka, ņemot vērā to, ka pieteicējs administratīvajā lietā ir iesniedzis prasījumu par izdevumu par juridisko palīdzību atlīdzināšanu, pieteicēja izdevumi par juridisko palīdzību kasācijas sūdzības sagatavošanai ir attiecināmi uz lietā izskatāmo prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

[16] Ģenerālprokuratūra uzskata, ka pieteicēja pieprasītais zaudējumu atlīdzinājuma palielinājums par 150 *euro* ir pārāk liels. Tā salīdzināja 2020.gada 7.janvārī sastādīto kasācijas sūdzību (sešu lapaspušu apjomā) un 2022.gada 16.novembra rēķinu par 80 *euro* ar 2023.gada 3.aprīlī sastādīto kasācijas sūdzību (trīs lapaspušu apjomā) un 2023.gada 29.aprīļa rēķinu par 150 *euro* un apšaubīja pamatu šādam būtiskam samaksas pieaugumam.

Apgabaltiesa konstatē, ka Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1493 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" (turpmāk – Juridiskās palīdzības noteikumi) nosaka valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidus, apjomu, samaksas apmēru un ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus, to apmēru un izmaksas kārtību.

Apgabaltiesa uzskata, ka līdz jaunas kārtības Atlīdzināmo izmaksu noteikumos būtu iespējams privātpersonai atlīdzināmo izdevumu par juridiskās palīdzību izmaksas noteikt salīdzinoši pēc nosacījumiem, kādus valsts ir paredzējusi nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksas apmēram un atlīdzināmajiem izdevumiem. Juridiskās palīdzības noteikumi būtībā nosaka samaksas apmēru, par kādu valsts ir gatava pielīgt juridiskās palīdzības sniedzējus, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesas aizsardzību fiziskajām personām, kuras nonākušas situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību.

Ņemot vērā to, ka Atlīdzināmo izmaksu noteikumi regulē juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu no valsts budžeta (šajā gadījumā), tad analoģijas piemērošana ar normatīvo regulējumu, kas arī ierobežo valsts atbildību izmaksu ziņā, būtu pamatota.

Vienlaikus apgabaltiesa uzskata, ka ir jāpārliecinās, ka arī Juridiskās palīdzības noteikumos noteiktais samaksas apmērs paredz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu saprātīgā apmērā.

[17] Juridiskās palīdzības noteikumu 9.4.apakšpunkts paredz, ka juridiskās palīdzības sniedzējam par juridisko palīdzību vienai personai civillietā, administratīvajā lietā un pārrobežu strīda lietā valsts maksā par kasācijas sūdzības sastādīšanu 100 *euro*. Savukārt Atlīdzināmo izmaksu noteikumi paredzēja atlīdzību par kasācijas sūdzības sastādīšanu 80 *euro* (3.4.apakšpunkts), bet Satversmes tiesa šo apmēru novērtēja kā neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam.

Apgabaltiesa uzskata, ka nav pamata salīdzināt Ģenerālprokuratūras norādītos apstākļus par sūdzību apjomu, ka par 2020.gada 7.janvārī sastādīto kasācijas sūdzību uz sešām lapaspusēm pieteicējam tika izrakstīts rēķins 80 *euro*, bet par 2023.gada 3.aprīlī sastādīto kasācijas sūdzību uz trīs lapaspusēm – rēķins 150 *euro*, jo Satversmes tiesa vispārīgi atzina, ka Atlīdzināmo izmaksu noteikumi neparedz ar juridisko palīdzību saistīto nepieciešamo izdevumu atlīdzinājumu, tostarp par kasācijas sūdzības sastādīšanu 80 *euro*, saprātīgā apmērā. Tāpēc lielāka samaksa par kasācijas sūdzības sagatavošanu ir uzskatāma par atbilstošu Satversmes tiesas secinājumiem.

Izvērtējot 2023.gada 3.aprīlī sastādīto kasācijas sūdzību un vērtējot tās sarežģītību, apgabaltiesa konstatē, ka kasācijas sūdzībā ir iekļautas atsauces uz Senāta, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas judikatūru, tomēr, ņemot vērā kasācijas sūdzības apjomu un saturu apgabaltiesa nekonstatē, ka tās sastādīšana būtu bijusi sarežģīta, laikietilpīga vai prasījusi īpaši lielu intelektuālo piepūli. Tāpēc apgabaltiesa nekonstatē, ka būtu pamats Juridiskās palīdzības noteikumu 9.4.apakšpunktā noteiktās maksas palielināšanai.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa uzskata, ka pēc analoģijas ir iespējams piemērot Juridiskās palīdzības noteikumu 9.4.apakšpunktā noteikto maksu par kasācijas sūdzības sagatavošanu 100 *euro*.

[18] Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam ir atlīdzināmi mantiskie zaudējumi 135,25 *euro*.

[19] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā, kura tika izvērtēta šajā spriedumā, nav pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

/pers. B/ pieteikumu apmierināt daļā.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. B/ mantiskos zaudējumus 135,25 *euro*.

Pieteikumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 50 *euro* noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente U.Mihailova

A.Dreimanis

Tiesneši

I.Kaļiņina